

WIN FOR LIFE

PLAN JE TOEKOMST 2.0

ella
kenniscentrum
gender en etniciteit

ACTIVITEITENFICHES

Inzicht in je verwachtingen en dromen

In deze stuk vind je een aantal losbladige fiches met concrete werkwijzen om te werken rond studie-keuze. Deze oefeningen richten zich voornamelijk voor jongeren uit het BSO en TSO van de eerste en tweede graad van het secundair onderwijs. We hopen dat deze activiteiten inzicht en horizonverruiming jou geven!

INTERVIEW

Doelstelling: Leerlingen worden ingeleid in het thema studiekeuze door kort te reflecteren over hun dromen, interesses, keuzes en toekomstverwachtingen. Leerlingen maken kennis met elkaar op vlak van studiekeuzes.

Duur: 30 min

Werkwijze: De leerlingen zetten zich per twee. De leerlingen interviewen elkaar vijf à tien minuten aan de hand van een aantal vragen. Nadien vertelt iedere leerling wat hij/zij te weten gekomen is van de andere.

Vragen voor het interview:

- Naam en leeftijd?
- Wat wilde je als kind altijd worden?
- Welke richting volg je en waarom heb je ervoor gekozen?
- Wie heeft je geholpen bij je keuze?
- Ben je blij met je keuze? Waarom wel/niet?
- Wat zijn je lievelingsvakken?
- Welke vakken haat je?
- Wat wil je later worden met de(ze) opleiding? Waarom?

Nabespreking: De voorstelling van elkaar na het interview kan als nabespreking dienst doen. Wie toch een nabespreking wil, kan zich laten inspireren door de **volgende vragen**:

- Ben je nieuwe dingen over elkaar te weten gekomen?
- Wat vind je van de droomjob van je buurman/vrouw?

Indien de leden van de groep elkaar nog niet goed kennen, kan er aan het einde nog een rondje worden gedaan om te kijken of iedereen zich nog kan herinneren wie wat wilde worden.

TOEKOMSTSCENARIO

Doelstelling: Leerlingen reflecteren over toekomstdromen en verwachtingen, leerlingen denken na over de invulling van hun leven, leerlingen denken na over welke waarden/doelen ze in hun leven willen realiseren en leerlingen denken na over keuzes vanuit de consequenties van hun ideale toekomst.

Duur: Afhankelijk van de mogelijkheden, eventuele huiswerkcomponent.

Werkvorm 1: Leerlingen krijgen de opdracht een opstel of collage te maken vanuit de vraag: "Waar sta je over 10 jaar?"

Nabespreking: Vragen die het gesprek op gang kunnen trekken:

- Heb je tegen dan een diploma op zak? Welk?
- Wat voor job zou je dan willen doen? Of wil je thuis blijven?
- Heb je een partner tegen dan?
- Wat wil je dat die doet? Moet hij/zij gestudeerd hebben?
- Heb je kinderen tegen dan? Hoeveel wil je er?
- Heb je tegen dan een auto, huis?
- Woon je in het buitenland? Omwille van je werk?

Werkvorm 2: Je wordt 80 jaar en je geeft een groots verjaardagsfeest. En natuurlijk kan dat niet voorbijgaan zonder speeches van je oude en recente vrienden, je familie (eventuele partner, kinderen, broers en zussen), eventuele ex-collega's, enz. Wat wil je dat zij vertellen tijdens hun speech? Je kan leerlingen in kleine groepjes laten vertellen wat er in de speeches allemaal zou kunnen staan. Je kan ook de opdracht geven om een speech uit te schrijven of om de speech voor de klas te houden.

Nabespreking: Vragen die het gesprek op gang kunnen trekken:

- Hoe hoop je dat ze over je spreken? Hoe wil je herinnerd worden?
- Voor welke eigenschappen zouden ze je roemen?
- Voor welke verwezenlijkingen?
- Welke waarden vind je eigenlijk belangrijk in je leven?
- Waarin zou je graag een voorbeeld zijn voor je kleinkinderen?
- Welke keuzes moet je maken als je wil dat ze zo over je spreken?
- Moet je hiervoor opofferingen maken? Welke?

WAT ZOEK JE IN JE JOB?

Doelstelling: Leerlingen ontdekken welke waarden ze belangrijk vinden voor hun toekomstdromen.

Duur: 20 min

Werkwijze: Leerlingen kiezen uit onderstaande lijst hun top drie van zaken die de job van hun leven moeten bevatten. Wat zoek je in de job van je leven?

- Mijn ding kunnen doen
- Veel geld verdienen
- Mensen kunnen helpen
- Een vette bedrijfswagen krijgen
- Een goede combinatie met mijn gezin
- Samenwerken met leuke collega's
- Macht om zaken te veranderen
- Dingen helemaal uitpluizen
- Creativiteit en afwisseling
- Structuur en zekerheid
- Steeds blijven bijleren
- Mijn eigen baas zijn
- Weinig verantwoordelijkheid
- Veel contact met andere mensen
- Het resultaat kunnen zien van mijn werk
- Andere.....

Nabespreking: Vragen die het gesprek op gang kunnen trekken:

- Heb je hiermee rekening gehouden in je studiekeuze? Hoe?
- Zoniet, wat had je dan moeten kiezen als je dat zo belangrijk vindt?
- Welke keuze maak je voor de toekomst als je uitgaat van deze waarden?

GESLACHTSVERANDERING

Doelstelling: Leerlingen krijgen inzicht in genderstereotiepe rolverwachtingen en leerlingen worden zich bewust van hun eigen ideeën over rolverwachtingen inzake studie en beroepskeuze.

Duur: 30 min

Werkwijze: Laat leerlingen hun top drie van droomjobs of studies opschrijven. Laat hen formuleren waarom ze die job/studie zo aantrekkelijk vinden. Vraag hen vervolgens zich in te beelden dat ze van het andere geslacht waren en laat hen de oefening opnieuw maken. Vraag hen waarom ze deze jobs/studies zouden kiezen als ze van het andere geslacht waren.

Nabespreking: Vragen die het gesprek op gang kunnen trekken:

- Waar liggen de verschillen? Waar de overeenkomsten?
- Waarom zou je iets anders willen als je van het andere geslacht was?
- Waarom zou je je droomjob of studie niet meer kunnen kiezen als je van het andere geslacht was?
- Waaraan ligt het verschil tussen beide lijstjes? Aan je interesses, aan je kwaliteiten, aan het oordeel van je vrienden, ouders, leerkrachten?
- Stel dat je toch voor je eigen droomjob wil gaan, ook als je van het andere geslacht was, hoe zou je dat aanpakken?

WAT ALS , oefening mbt studiekeuze

Doelstelling: Leerlingen krijgen inzicht in de factoren die een rol spelen bij hun toekomstdromen en carrièrekansen, leerlingen staan stil bij wat onbewust hun studiekeuze en carrièrepad mee bepaalt en leerlingen leren oplossingsstrategieën te bedenken voor drempels.

Duur: 30 min

Werkwijze: Maak kaartjes met 'wat als' vragen. Al naargelang het publiek kunnen bepaalde vragen worden weggelaten of specifieker geformuleerd.

De leerlingen benoemen hun 'droomjob of toekomstverwachtingen op vlak van studie en werk' en trekken dan een kaartje met één van de volgende vragen:

- Wat als je (ouders) niet/wel in België geboren was (waren)?
- Wat als je ouders niet/net wel gestudeerd hadden?
- Wat als studeren gratis was?
- Wat als je meer in jezelf zou geloven?
- Wat als de leerkrachten je met rust lieten?
- Wat als je vrienden graag zouden studeren?
- Wat als je betere punten zou halen?
- Wat als je wat minder voor de TV zou hangen?
- Wat als iemand je kon helpen met je huiswerk?
- Wat als je ouders rijk waren?
- Wat als je was geboren als de zoon/dochter van de eerste minister?
- Wat als iedereen plots jouw droomjob zou ambiëren?
- .....

Verspreid grote bladen papier om in kleine groepjes oplossingen voor de problemen te bedenken.

Nabespreking: Laat de leerlingen stilstaan bij volgende vragen:

- Welke factoren hebben invloed en welke niet?
- Wat kan er aan gedaan worden ?
- Wat was er tot nu toe in je schoolloopbaan anders gelopen als je (geen) migratieachtergrond had, als je vader of moeder eerste minister was....?
- Is het wel een goed idee om je verwachtingen en dromen op voorhand al aan te passen aan de tegenslagen die je mogelijks kan tegen komen?
- Als je dat weet, hoe kan je daar mee omgaan?
- Zijn er oplossingen te bedenken voor wat je dromen in de weg staat?

KIEZEN IS.....

Doelstelling: Leerlingen inzicht geven in wat ze zelf in de hand (kunnen) hebben en Leerlingen leren verantwoordelijkheid opnemen voor hun keuzes.

Duur: 20 min

Werkwijze: Schotel de leerlingen volgende stellingen voor en vraag of ze het hiermee eens zijn of waarom niet. Maak eventueel kleine discussiegroepjes:

- Tv kijken is een keuze
- Verliefd worden is een keuze
- Zitten blijven is een keuze
- Goede punten halen is een keuze
- Aantrekkelijk zijn is een keuze
- Spijbelen is een keuze
- Veel geld verdienen is een keuze
- Buizen is een keuze
- Huiswerk maken is een keuze
- Huisvrouw zijn is een keuze

Nabespreking: Vragen die het gesprek op gang kunnen brengen:

- Wat heb je zelf in de hand en wat is het lot?
- Kan je jezelf veranderen?
- Tot op welke hoogte ben je zelf verantwoordelijk?
- Wat betekent dat voor je studieresultaten?
- Wat betekent dat voor je studiekeuze?

STELLINGEN

Doelstelling: Leerlingen leren zich een mening vormen over belangrijke studiekeuze-issues en leerlingen leren hun mening over over studiekeuze-issues verdedigen en hierover met elkaar in overleg gaan.

Duur: afhankelijk van het aantal stellingen.

Werkwijze: Om iedereen te betrekken of ervoor te zorgen dat iedereen terug energie krijgt, kan je kiezen voor een werkvorm die gebruik maakt van de ruimte. Schets bijvoorbeeld een denkbeeldige lijn doorheen de ruimte die een continuüm voorstelt van 'helemaal mee eens' naar 'helemaal niet mee eens'. Laat elke leerling positie kiezen. Eventueel kan je hen ook de kans geven om zich te verplaatsen op de lijn in de loop van de discussie. Je kan de stoelen ook in U-vorm zetten waarbij rechts helemaal tegen is, links helemaal voor en het midden onbeslist.

Kies een aantal stellingen uit onderstaande lijst:

1. Als je op je 20ste nog in het secundair onderwijs zit, is het tijd om te gaan werken.
2. Wie niet in België geboren is en nog niet goed Nederlands spreekt, kan geen hogere studies aan.
3. Verder studeren kan je alleen als je ouders genoeg geld hebben om alles te betalen.
4. Ik wil nu gewoon een goed rapport, ik ben niet bezig met wat ik later wil worden.
5. Mijn ouders hebben geen middelbare school diploma, ik zal al blij zijn als ik er wel één haal.
6. Ik denk niet dat ik voldoende Nederlands kan om verder te studeren.
7. Zonder diploma kom je vroeg of laat in de problemen.
8. Ik kan niet goed beslissen welke richting het beste is voor mij.
9. Ik weet al van kindsbeen af wat ik later wil worden.
10. Ik hou te veel van mijn vrije tijd om echt veel te kunnen studeren.
11. Eigenlijk doe ik wel mijn best op school, maar ik haal geen goede resultaten.
12. Ik kan bij sommige leerkrachten terecht met vragen ivm studierichtingen.
13. Als je veel geld wil verdienen, moet je een goed diploma op zak hebben.
14. Voor meisjes is studeren minder belangrijk dan voor jongens.
15. Hoe vroeger je weet wat je wil, hoe beter je kan kiezen.
16. Ik weet eigenlijk niet welke mogelijkheden er allemaal zijn.
17. Ik wil later een job met een bedrijfswagen, gsm, laptop.
18. Ik wil later een job waarbij ik vooral mensen help.
19. In mijn familie is studeren niet belangrijk.
20. Mijn ouders vinden studeren niets voor mij.
21. Mijn vrienden studeren niet veel, ik voel me dan snel een seut.
22. Studeren heeft weinig zin, uiteindelijk vind je met hoofddoek toch geen job.
23. Studeren heeft weinig zin, uiteindelijk vind je als persoon met een migratieachtergrond, dan toch geen job.
24. Je jaar overdoen is beter dan afzakken naar een lagere richting.

ACTIVITEITENFICHES

25. Het is niet verstandig om het studieadvies van het CLB of de klassenraad in de wind te slaan.
26. Mocht ik met niets of niemand rekening houden, dan zou ik actrice/acteur worden.
27. Studeren heeft veel voordelen.
28. Ervaring is veel belangrijker dan al die diploma's.
29. Trouwen en studeren gaat niet samen/vriendjes en studeren gaat niet samen.
30. Als het niet moest, zou ik niet naar school gaan.
31. Jongens willen sneller een job om veel geld te verdienen dan meisjes.
32. Ik ga na mijn secundair eerst werken en dan in avondonderwijs studeren.
33. Studeren duurt te lang.
34. Ik ga graag naar school
35. Studeren kan je leren
36. Ik wil zolang mogelijk met dezelfde vrienden in de klas zitten.
37. Als je ouders rijk zijn, moet je niet je best doen.
38. Studeren is iets voor meisjes.
39. Het CLB heeft mij al goed geholpen bij mijn studiekeuze.

COLLAGE

Doelstelling: Leerlingen krijgen inzicht in de verwachtingen van hun ouders en van anderen en leerlingen staan stil bij de rol van anderen in hun studiekeuze.

Duur: 40 min

Werkvorm 1: Maak een tekening/collage van 'de ideale zoon/dochter voor je ouders'.

Werkvorm 2: Wat wil je zelf worden? Wat wil je vader dat je wordt/studeert? En waarom?

- Je moeder
- Je klasgenoten
- Je vrienden
- Je leerkrachten
- Het clb
- Je oudere broers en/of zussen

Nabespreking: Vragen die het gesprek op gang kunnen brengen:

- Naar wie luister je doorgaans het meest? Waarom?
- Wie kent je het best?
- Wie kent het onderwijssysteem het best?
- Willen je ouders iets anders voor jou dan jezelf? Zouden ze teleurgesteld zijn?

KRUIP EENS IN DE HUID VAN JE MA OF PA

Doelstelling: Leerlingen leven zich in de rol van hun ouders in, als belangrijke actor in de studiekeuze en leerlingen leren argumenteren met hun ouders over hun studiekeuze.

Duur: 40 min.

Werkwijze: Stel je bent zelf ouder en je hebt een zoon of een dochter van 11 jaar.

- Wat raad je je zoon aan om te studeren? Welke richtingen verbied je hem?
- Wat raad je je dochter aan om te studeren? Welke richtingen verbied je haar?
- Zou je überhaupt richtingen verbieden en waarom wel/niet?

Nabespreking: Vragen die het gesprek op gang kunnen brengen:

- Maak je een verschil tussen dochters en zonen?
- Met welke argumenten zou je je zoon/dochter proberen overtuigen?
- Wens je je kinderen hetzelfde parcours? Waarom wel? Waarom niet?
- Ga je de opvoeding van je kinderen op vlak van onderwijs anders aanpakken dan je ouders? Waarom? Op welke vlakken?
- Hoe zou je je kinderen steunen? Krijg je nu zelf steun van je ouders?

DIALOOG MET ...

Doelstelling: Leerlingen leren in dialoog gaan over hun studiekeuze met andere belangrijke actoren.

Duur: per rollenspel 30 min.

Rollenspel 1: Latifa krijgt op het einde van het 2de jaar TSO van de klassenraad een B-attest. Haar oudere broer Younes is naar het oudercontact gegaan om het rapport te bespreken. De titularis en klassenraad hebben Latifa aangeraden om over te stappen naar het BSO. Younes heeft zelf BSO gedaan en vindt afzakken geen goed idee. Hij vindt dat ze haar jaar beter kan overzitten. Zelf studeerde hij kantooradministratie maar heeft nog steeds geen vaste job gevonden. De vader denkt dat leerkrachten het beter weten en dat zijn dochter misschien haartooi kan doen. Dat is uiteindelijk een mooie job voor een meisje. Leerlingen krijgen de opdracht om het gesprek tussen Latifa, haar vader en Younes te spelen. **De overige leerlingen observeren:**

- Welke keuze maakt Latifa?
- Wat is de invloed hierop van haar broer?
- Hoe de kinderen aan hun vader proberen uit te leggen hoe het Belgische schoolstelsel werkt.

Rollenspel 2: Sonja groeide op in Polen. Op haar 14de kwam ze naar België. Eerst moest naar de Okan-klas. Daarna werd ze doorverwezen naar BSO. Ze voelt zich goed in haar opleiding en wil later een eigen kindercrèche openen. Haar moeder was in Polen ingenieur, maar haar diploma wordt hier niet erkend. Om de touwtjes aan elkaar te knopen moet ze werken als poetsvrouw. Haar dochter mag niet hetzelfde overkomen. Ze moet een zo hoog mogelijk diploma halen. Op het oudercontact wil ze met de leerkrachten bespreken of het mogelijk is om Sonia volgend jaar in ASO in te schrijven. Leerlingen krijgen de opdracht om het gesprek tussen de leerkracht, Sonia en haar moeder te spelen. **De overige leerlingen observeren:**

- Wat Sonja zelf wil?
- Hoe ze haar keuze argumenteert tegenover haar leerkracht en haar moeder?
- Hoe ze haar moeder probeert te overtuigen.

Rollenspel 3: Mohamed zit in het derde jaar economie-moderne talen, op een school die enkel ASO aanbiedt. Zijn vader is super trots op zijn oudste zoon en is ervan overtuigd dat zijn zoon later dokter zal worden. In zijn klas trekt hij het meeste op met Brahim en Hamid. Met de rest van de klas heeft hij niet zoveel contact. Hij vindt de andere jongens en meisjes maar rijkeluiskindjes. Mohamed heeft hard gewerkt en veel moeten werken tijdens het jaar, maar hij slaagde in juni. Hamid heeft echter een B-attest gekregen en besliste om zich volgend jaar in te schrijven voor handel in de TSO/BSO school een beetje verderop. Brahim volgt hem omdat hij al eens een jaar heeft moeten overzitten en omdat hij vindt dat studeren niet bij zijn imago past.

ACTIVITEITENFICHES

De richting automechanica interesseert hem meer. Mohamed weet niet goed wat hij moet doen. Hij is geslaagd maar weet niet of het volgend jaar nog wel zal lukken. Bovendien heeft hij schrik zijn vrienden te verliezen als ze op een andere school zitten. Er zijn vier leerlingen nodig om in de huid te kruipen van Brahim, Hamid, Mohamed en zijn vader om een vervolg aan het verhaal te breien. Eventueel kan je ook een leerkracht in het spel betrekken. **De overige leerlingen observeren:**

- Welke keuze Mohamed uiteindelijk maakt
- Met welke argumenten praten zijn vrienden op hem in
- Hoe communiceert hij met zijn vader over zijn twijfels

Rollenspel 4: Sara draagt sinds kort een hoofddoek. De berichten van hoofddoekenverboden in bepaalde beroepen verontrusten haar. Eigenlijk heeft ze zin om te stoppen met haar studies. Als ze toch geen werk vindt, heeft verder studeren geen zin. Ze praat hierover met haar moeder en zus. Haar moeder groeide op in Marokko en had nooit de kans om te studeren. Haar zus heeft universitaire studies achter de rug en werkt in een tandartsenpraktijk. Lukt het Sara om haar familie te overtuigen om te stoppen met studeren? Leerlingen spelen het gesprek tussen Sara, de moeder en de zus, **de anderen observeren:**

- Welke argumenten gebruikt Sara?
- Welke argumenten gebruikt de zus?
- Hoe ziet de moeder de toekomst van haar kind?
- Zijn er tussenoplossingen?

Rollenspel 5: Selma zit in het 6de jaar TSO. Het einde van het schooljaar nadert en net als alle andere leerlingen, heeft ze aan de klassenraad meegedeeld wat ze na het middelbaar wil doen. Ze wil psychologie studeren aan de universiteit. Alleen vinden de leerkrachten in de klassenraad dat Selma meer slaagkansen zal hebben op hogeschoolniveau. Hoe gaat Selma hiermee om en wat vertelt ze aan haar leerkrachten en op welke manier? Leerlingen spelen de gesprekken tussen Selma en de klastitularis en evt nog een andere leerkracht na. **De andere leerlingen observeren:**

- Welke argumenten gebruikt Selma naar de leerkrachten toe?
- Welke argumenten gebruiken de leerkrachten?
- Houdt Selma voet bij stuk en ziet ze dat het advies niet bindend is?
- Houdt Selma rekening met de raad van de leerkrachten en op welke manier?

Nabespreking: Vragen die het gesprek op gang kunnen brengen:

- Zou je andere keuzes maken dan de acteurs?
- Zou je anders reageren op de argumenten van de ouders/vrienden/leerkrachten?
- Wie steunt jou bij je keuze?
- Waar kan je terecht voor info?
- Welke rol hebben je ouders bij je opleiding?
- Hoe praten ouders over een studiekeuze die.